

СИЛАБУС
навчальної дисципліни
«Загальна фітопатологія»

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО НАВЧАЛЬНУ ДИСЦИПЛІНУ

Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський) рівень
Код і найменування спеціальності	202 Захист і карантин рослин
Тип і назва освітньої програми	Освітньо-професійна програма Захист і карантин рослин
Курс, семестр	1 курс 2 семестр
Обсяг і форма семестрового контролю з навчальної дисципліни	Кількість кредитів ЄКТС – 4,0. Загальна кількість годин – 120, із яких: лекцій – 14 год., лабораторних занять – 26 год. (денна форма здобуття освіти). Форма семестрового контролю – екзамен
Мова(и) викладання	Державна
Навчально-науковий інститут / факультет, кафедра	Навчально-науковий інститут агротехнологій, селекції та екології, захист рослин
Контактні дані розробника(ів)	<i>Викладач:</i> Поспелова Ганна, кандидат сільськогосподарських наук, доцент Контакти: каб. 75, (навчальний корпус № 1) E-mail: ganna.pospelova@pdaa.edu.ua https://www.pdau.edu.ua/people/pospyelova-ganna-dmytrivna
МІСЦЕ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ В ОСВІТНІЙ ПРОГРАМІ	
Статус навчальної дисципліни	Обов'язкова навчальна дисципліна
Передумови для вивчення навчальної дисципліни (за потреби)	Цикл природничих наук та «Агрометеорологія»
Компетентності	Інтегральна: Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми професійної діяльності з захисту і карантину рослин або у процесі навчання, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, з використанням теорій і методів біології та аграрних наук. загальні: ЗК 3. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності. фахові: ФК 1. Здатність проводити фітосанітарну діагностику хвороб рослин, комах, кліщів, нематод, гризунів та бур'янів за новітніми принципами і методами. ФК 3. Здатність прогнозувати процеси розвитку і поширення шкідливих організмів. ФК 7. Здатність здійснювати фітосанітарний моніторинг щодо виявлення, ідентифікації та визначення особливостей біології та екології шкідливих організмів в Україні та відповідно до угод СОТ, СФЗ, європейських вимог.
Програмні результати навчання	ПРН 6. Коректно використовувати доцільні методи спостереження, опису, ідентифікації, класифікації, культивування об'єктів агробіоценозів та підтримання їх стабільності для збереження природного різноманіття. ПРН 16. Знати основні історичні етапи розвитку предметної області.

РОЛЬ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ У ФОРМУВАННІ СОЦІАЛЬНИХ НАВИЧОК (SOFT SKILLS)

Вивчення навчальної дисципліни забезпечує формування у здобувачів вищої освіти низки соціальних навичок:

- критичне мислення;
- брати на себе відповідальність і уміння приймати рішення
- адаптивність / уміння працювати в критичних ситуація.

Мета вивчення навчальної дисципліни

Сформувати у здобувачів вищої освіти здатність ідентифікувати збудників хвороб рослин різної етіології, розуміти закономірності виникнення, розвитку та поширення фітопатогенів, ареалів їх поширення, діагностичних ознак прояву хвороб на різних органах рослин, впливу біотичних і абіотичних факторів середовища на розвиток хвороби, джерел та місць резервування інфекції.

Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Введення в фітопатологію.

Тема 2. Патологічний процес, його сутність і прояви.

Тема 3. Інфекційні хвороби рослин.

Тема 4. Класифікація і характеристика збудників інфекційних хвороб рослин.

Методи навчання і викладання

- словесні (лекція, розповідь, пояснення);
- наочні (ілюстрування, спостереження);
- практичні (виконання лабораторних завдань, робота з атласами, визначниками, навчальними посібниками, термінологічними словниками);
- мультимедійні (використання мультимедійних презентацій, відіоконтнту, елементи дистанційного навчання);
- методи усного контролю (опитування, доповідь);
- методи письмового контролю (контрольна робота, самостійна робота).

ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Схема нарахування балів, шкала та критерії оцінювання результатів навчання

Наведені у Додатку до силабусу

ПОЛІТИКА ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ТА ОЦІНЮВАННЯ

- щодо термінів виконання та перескладання

Усі навчальні завдання, передбачені робочою програмою навчальної дисципліни, мають бути виконані у встановлений термін відповідно розкладу. Перескладання поточного та підсумкового контролю відбуваються за наявності поважних причин з дозволу дирекції інституту; лабораторні роботи, завдання зі самостійної роботи, які здаються з порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (- 30%). Порядок повторного проходження контрольних заходів в Університеті регулюється «Положенням про організацію освітнього процесу в ПДАУ» (<https://www.pdau.edu.ua/sites/default/files/node/5555/polozhennyaproosvitniy proces2025.pdf>) та «Положенням про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти в ПДАУ» (<https://bitly.ws/SUg9>). Відповідно до локальної нормативної бази повторне складання підсумкового контролю допускається не більше двох разів із кожної навчальної дисципліни: один раз викладачу, другий – комісії, котра формується директором інституту, за участю кафедри, відповідальної за реалізацію ОК. Оцінка, яка отримана в результаті другого повторного складання екзамену є остаточною. Складання екзамену для підвищення позитивної оцінки з навчальної дисципліни здійснюється тільки один раз на підставі заяви студента

- щодо академічної доброчесності	Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та семестрового контролю результатів навчання. Відповідальність за дотримання академічної доброчесності покладається на здобувачів вищої освіти. За порушення академічної доброчесності здобувачі освіти можуть бути притягнені до такої відповідальності: повторне проходження оцінювання (екзамен); повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми; відрахування з Університету; попередження про можливість притягнення до академічної відповідальності.
- щодо відвідування занять	Відвідування занять є обов'язковим, незалежно від форми навчання. Усі види завдань (згідно робочої програми навчальної дисципліни) повинні бути виконані. Пропуски занять повинні бути відпрацьовані. Критерієм успішного навчання здобувача вищої освіти є досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання.
- щодо зарахування результатів неформальної / інформальної освіти	Здобувачі мають право на зарахування результатів інформальної / неформальної освіти за освітнім компонентом або його частиною, що регламентовано «Положенням про порядок визнання результатів навчання, набутих у неформальній та інформальній освіті здобувачами вищої освіти ПДАУ» (https://www.pdau.edu.ua/sites/default/files/node/5555/polozhennyyaproneforma_lnuosvitu2025.pdf). Із метою визнання та перезарахування результатів навчання, здобувач вищої освіти звертається до викладача, який відповідає за реалізацію освітнього компонента, із відповідними документами, що підтверджують результати навчання, про отримання яких заявив здобувач (сертифікати, свідоцтва, довідки тощо).
- щодо оскарження результатів оцінювання	Після оголошення результатів поточного або семестрового контролю здобувач освіти має право звернутися до викладача з проханням надати роз'яснення щодо отриманої оцінки. У разі неможливості спільного врегулювання ситуації здобувач вищої освіти має право оскаржити результати контрольних заходів. Результат оцінювання може бути оскаржений не пізніше наступного робочого дня після його оголошення. Для оскарження результату оцінювання здобувач вищої освіти звертається з письмовою заявою до директора Навчально-наукового інституту. Заяву щодо оскарження результатів оцінювання розглядає апеляційна комісія, яка протягом трьох робочих днів ухвалює рішення про наявність або відсутності підстав оскарження результату оцінювання. Висновки апеляційної комісії оформляються відповідним протоколом і доводяться до відома здобувача вищої освіти і викладача, який проводив контрольний захід.

Рекомендовані джерела інформації

Основні

1. Горяінова В. В., Станкевич С. В., Батова О. М., Жукова Л. В. Загальна фітопатологія навчальний посібник Житомир, ПП Рута. 2023. 378 с.
2. Марков І. Л., Башта О. В., Гентош Д. Т. Глим'язний В. А., Дерменко О. П., Черненко Є. П. Фітопатологія: навчальний посібник. К. 2020. 548 с.
3. Поспелова Г. Д., Нечипоренко Н. І. Методичні рекомендації до самостійного вивчення дисципліни Загальна фітопатологія здобувачам вищої освіти зі спеціальності 202 «Захист і карантин рослин». Полтава. ПДАУ. 2024. 22 с.
4. Фітопатологія. Конспект лекцій. Вид. 2-ге, випр. і доп. / укл. С. Г. Літвіненко, В. В. Буджак. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2022. 92 с.
5. Plant science has a natural role to play in achieving the UN SDGs. LinkedIn, Pierre Petelle. 2023. Роль рослинництва в ЦСР. Доступно за: <https://www.linkedin.com/pulse/plant-science-has-natural-role-play->

Допоміжні

1. Вірусні інфекції картоплі та їх перебіг за умов модельованої мікро гравітації [Л. Т. Міщенко, В. П. Поліщук, О. П. Таран [та ін.]. К.: Фітосоціоцентр, 2011. 144 с.
2. Міщенко Л. Т. Вірусні хвороби озимої пшениці. К.: Фітосоціоцентр, 2009. 352 с.
3. Фітопатогенні бактерії. Бактеріальні хвороби рослин: Монографія /Р. І. Гвоздяк, Л. А. Пасічник, Л. М. Яковлева [та ін.], За ред. В. П. Патики. К.: ТОВ «НВП «Інтерсервіс», 2011. 444с.
2. Дмитрик П. М. Фітопатологія. Конспект лекцій. Івано-Франківськ, 2015. 127с.
3. Марков І. Л. Практикум із сільськогосподарської фітопатології. К.:Урожай, 1998. 272. с.
4. Фітопатологія: Навчальний посібник [Ф. М. Марютін, В. К. Пантелєєв, М. О. Білик, За ред. Проф. Ф. М. Марютіна]. Харків: Еспада, 2008. 552 с.
5. Пересипкін В. Ф. Сільськогосподарська фітопатологія. К.: Аграрна освіта, 2000. 415 с.
6. Фітопатологія: Підручник [І. Л. Марков, О. В. Башта, Д. Т. Гентош, В. А. Глим'язний, О. П. Дерменко, Є. П. Черненко]; за ред. І. Л. Маркова. К., 2016. 548 с.
7. Нечипоренко Н. І., Поспелова Г. Д., Коваленко Н. П., Балим Б. В., Бузина О. С. Аналіз мікофлори насіння гібридів та сортів соняшника. Scientific Progress & Innovations. 2023. № 26 (1). С. 11–17.
8. Pospelova G., Kovalenko N., Nechiporenko N., Kocherga V., Grechkosiy A., Skliar S. Fungicidal protection of soy crops against root rot. Scientific Progress & Innovations. 2023. 26 (3). 5-10. <https://doi.org/10.31210/spi2023.26.03.01>
9. Yastrebo TO, Kolupaev YE, Kokorev AI, Makaova BE, Ryabchun NI & Pospelova G. D. Indices of antioxidant and osmoprotective systems in seedlings of winter wheat cultivars with different frost resistance. Ukrainian Biochemical Journal. 2023. 95 (1): 73-84. <https://doi.org/10.15407/ubj95.01.073>
10. Харченко Л. Я., Харченко М. Ю., Поспелова Г. Д., Поспелов С. В., Лісовий В. М., Лавриненко І. Г. Оцінка стійкості зразків кукурудзи з колекції Устимівської дослідної станції рослинництва до основних шкідників та хвороб. Scientific Progress & Innovations. 2024. 27 (4). С. 59-65. <https://doi.org/10.31210/spi2024.27.04.10>
11. Цілі сталого розвитку в Україні. URL: http://un.org.ua/images/SDGs_NationalReportUA_Web_1.p (дата звернення: 17.06.2024).

Інформаційні ресурси

1. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>.
2. Державна наукова сільськогосподарська бібліотека Національної академії аграрних наук України. URL: <https://dnsgb.com.ua/>
3. Головний сайт для агрономів. URL: <https://superagronom.com/>
4. Національна академія аграрних наук України. URL: <http://naas.gov.ua/>
5. Репозитарій Полтавського державного аграрного університету <https://dspace.pdau.edu.ua/home>

Реквізити затвердження

Затверджено на засіданні кафедри захист рослин, протокол від «02» вересня 2024 року № 1

Схема нарахування балів з навчальної дисципліни

Назва теми	Види навчальної роботи здобувачів вищої освіти			Екзамен	Разом
	Усне опитування	Виконання завдань на лабораторних роботах	Виконання завдань самостійної роботи		
Тема 1. Введення у фітопатологію	-	-	5		5
Тема 2. Патологічний процес, його сутність і прояви	5	5	5		15
Тема 3. Інфекційні хвороби рослин	5	5	5		15
Тема 4. Класифікація і характеристика збудників інфекційних хвороб рослин	10	20	15		45
Екзамен				20	20
Разом	20	30	30	20	100

Шкала та критерії оцінювання

Усне опитування

Бали	Критерій оцінювання навчальних досягнень
5	Здобувач вищої освіти дає повну, логічну та аргументовану відповідь; коректно використовує фітопатологічну термінологію; правильно пояснює та обґрунтовує методи спостереження, опису, ідентифікації й класифікації фітопатогенів; демонструє розуміння підходів до підтримання стабільності агробіоценозів і збереження біорізноманіття; ґрунтовно знає основні історичні етапи розвитку фітопатології, називає ключових учених і їх внесок.
4	Здобувач вищої освіти дає загалом правильну та послідовну відповідь; допускає незначні неточності у формулюваннях або прикладах; правильно характеризує основні методи фітопатологічних досліджень; знає основні історичні етапи розвитку дисципліни, але без глибокого аналізу.
3	Здобувач вищої освіти відтворює основний навчальний матеріал; відповідь неповна або фрагментарна; поверхово описує методи спостереження та ідентифікації фітопатогенів; має загальне уявлення про історію розвитку фітопатології без чіткої хронології.
2	Здобувач вищої освіти демонструє часткові знання навчального матеріалу; плутає терміни та методи фітопатологічних досліджень; слабо орієнтується в історичних етапах розвитку науки; відповідь не пов'язує з практичними аспектами агробіоценозів.
1	Здобувач вищої освіти надає окремі, несистемні відомості; не розкриває суті запитання; не демонструє розуміння ані методів фітопатології, ані історії предметної області.
0	Здобувач вищої освіти не відповідає на запитання або відповідь є повністю неправильною; не демонструє досягнення програмних результатів навчання.

Виконання завдань на лабораторних заняттях

Кількість балів	Критерій оцінювання навчальних досягнень
5	Здобувач вищої освіти повністю та самостійно виконує лабораторну роботу відповідно до методичних вказівок; коректно застосовує методи спостереження, опису, ідентифікації та класифікації об'єктів агробіоценозів; правильно користується лабораторним обладнанням та мікроскопічною технікою; грамотно оформлює звіт,

	робить обґрунтовані висновки; демонструє розуміння історичних аспектів розвитку методів фітопатологічних досліджень.
4	Здобувач вищої освіти виконує лабораторну роботу в повному обсязі з незначною допомогою викладача; допускає окремі неточності у визначенні або описі об'єктів; загалом правильно застосовує методи дослідження; звіт оформлений коректно, висновки достатньо аргументовані; знає основні історичні відомості, пов'язані з темою роботи.
3	Здобувач вищої освіти виконує основні етапи лабораторної роботи; потребує суттєвої допомоги викладача; поверхово застосовує методи спостереження та ідентифікації; звіт містить помилки або неповні висновки; має загальне уявлення про історичні аспекти розвитку фітопатології.
2	Здобувач вищої освіти виконує лабораторну роботу частково; неправильно або непослідовно застосовує методи дослідження; допускає значні помилки у визначенні фітопатогенів; звіт оформлений формально або з істотними помилками; не розуміє зв'язку між практичними методами та історією розвитку науки.
1	Здобувач вищої освіти виконує окремі елементи лабораторної роботи без розуміння їх мети; не дотримується методики виконання; звіт відсутній або не відповідає вимогам; не демонструє досягнення програмних результатів.
0	Здобувач вищої освіти не виконав лабораторну роботу або відмовився від її виконання; не подав звіт; не продемонстрував досягнення програмних результатів навчання.

Виконання завдань самостійної роботи

Бали	Критерій оцінювання навчальних досягнень
5	Здобувач вищої освіти самостійно та в повному обсязі виконує завдання самостійної роботи у встановлені терміни; глибоко опрацьовує навчальні та наукові джерела; коректно застосовує фітопатологічну термінологію; демонструє розуміння та обґрунтоване використання методів спостереження, опису, ідентифікації та класифікації фітопатогенів; аргументовано розкриває основні історичні етапи розвитку фітопатології та їх значення для сучасної науки; робить самостійні, логічно обґрунтовані висновки.
4	Здобувач вищої освіти ☐ виконує завдання самостійної роботи повністю; використовує рекомендовані джерела з окремими неточностями у викладі; загалом правильно застосовує професійну термінологію; розкриває основні методи фітопатологічних досліджень; знає ключові історичні етапи розвитку дисципліни без детального аналізу; формулює висновки з незначними узагальненнями.
3	Здобувач вищої освіти виконує завдання частково або з порушенням термінів; виклад матеріалу поверховий, без належного аналізу джерел; фрагментарно застосовує фітопатологічну термінологію; має загальне уявлення про методи дослідження фітопатогенів; подає обмежені відомості з історії розвитку фітопатології.
2	Здобувач вищої освіти виконує лише окремі елементи завдання; матеріал подано без логічної структури; допускає суттєві помилки у термінах і трактуваннях; не демонструє розуміння методів фітопатологічних досліджень та історичного розвитку науки; висновки відсутні або необґрунтовані.
1	Здобувач вищої освіти формально подає роботу без самостійного опрацювання матеріалу; зміст не відповідає поставленому завданню; відсутнє розуміння програмних результатів.
0	Здобувач вищої освіти не подав самостійну роботу або робота повністю не відповідає вимогам; не продемонстрував досягнення програмних результатів навчання.

Шкала та критерії оцінювання рівня знань ЗВО при проведенні екзамену

Вид завдання	Бали	Критерії оцінювання
Для 1-го і 2-го теоретичного питань	0	відсутність відповіді на теоретичне питання, що не дає можливість оцінити формування компетентностей та отримання програмних результатів навчання у здобувача вищої освіти
	1	надана коротка відповідь на теоретичне питання на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів, що свідчить про фрагментарне досягнення результатів навчання
	2	часткова відповідь з суттєвими помилками і поверховим розумінням основних дефініцій у загальній фітопатології, відповідь частково розкриває базові знання з теоретичного питання та з окремими поняттями стосовно наукових основ загальної фітопатології; під час відповіді не завжди виявляється вміння висловлювати думки, лише зрідка дає відповіді стосовно сучасних наукових досягнень у науці для їх подальшого застосування на практиці; зрідка бере участь в обговореннях та частково аналізує і оцінює ризики, пов'язані з поширенням фітопатогенів.
	3	відповідь розкриває базові знання з теоретичного питання, але з істотними прогалинами стосовно наукових основ загальної фітопатології; під час відповіді виявляється вміння висловлювати думки, але з частими помилками стосовно еколого-біологічних особливостей фітопатогенів; обмежена участь в обговореннях та з недостатньою активністю оцінює ризики, пов'язані з епіфітотійним розвитком хвороб.
	4	відповідь розкриває основні знання концепцій і принципів наукових основ загальної фітопатології; вміння висловлювати свої думки, зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію, добирати аргументи для підтвердження думок, але з деякими неточностями стосовно сучасних наукових досягнень у загальній фітопатології для їх подальшого застосування на практиці; бере участь в обговореннях, проте з недостатньою активністю оцінює ризики, пов'язані з епіфітотійним розвитком хвороб.
	5	теоретичне питання розкрито повністю, відповідь містить глибоке знання і розуміння основних базових елементів загальної фітопатології, зокрема симптоматичних ознак хвороб, пато-морфологічних змін в рослині під впливом мікропатогенів, їх еколо-біологічних особливостей та ефективних заходів контролювання шкодочинності; здатність знаходити, аналізувати та опрацьовувати необхідну інформацію, вміло використовувати набуті компетентності для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях; під час відповіді активна участь в обговореннях, надання конструктивних коментарів стосовно сучасних наукових досягнень у загальній фітопатології для їх подальшого застосування на практиці; відповідь у повній мірі розкриває здатність аналізувати і оцінювати ризики, пов'язані з впровадженням нових методів розв'язання конкретних проблем у загальній фітопатології.
для практичної ситуації	0	Відсутність розв'язання практичної ситуації, що не дає змоги оцінити досягнення результатів навчання здобувача вищої освіти.
	2	вирішення практичної ситуації показує поверхневе знання теми, часткове розуміння емпіричних аспектів у фітопатології; труднощі у формулюванні думок; мінімальну участь у розв'язанні практичних завдань обліку та ідентифікації хвороб рослин, особливостей їх розвитку відповідно агрокліматичних умов; слабка аргументація, що свідчить про нерозуміння матеріалу.
	4	вирішення практичної ситуації частково розкриває базові знання з теми та окремі аспекти стосовно наукових основ фітопатології; лише зрідка

		виявляється вміння висловлювати думки; участь в обговореннях обмежена; аргументація позицій щодо практичних ситуацій обліку та ідентифікацію хвороб рослин, особливостей їх розвитку відповідно агрокліматичних умов; аргументація відсутня або нечітка.
	6	вирішення практичної ситуації демонструє основні знання концепцій наукових основ фітопатології; вміння висловлювати думки, але допускає деякі неточності; участь в обговореннях присутня, проте недостатня; відповідь частково розкриває питання обліку та ідентифікацію хвороб рослин, особливостей їх розвитку відповідно агрокліматичних умов; з прийнятною аргументацією.
	8	вирішення практичної ситуації виконано з незначними помилками; відповідь містить глибоке усвідомлення основних концепцій і принципів наукових основ фітопатології; демонструє здатність аналізувати та інтегрувати знання з різних аспектів фітопатології, активну участь в обговореннях з конструктивними коментарями; відповідь добре розкриває питання обліку та ідентифікацію хвороб рослин, особливостей їх розвитку відповідно агрокліматичних умов; з акцентом на практичне застосування
	10	розв'язання практичної ситуації виконано правильно, сформовані висновки, які свідчать про високий рівень формування компетентностей та досягнення результатів навчання; відповідь демонструє виняткове усвідомлення концепцій і принципів наукових основ фітопатології; активна участь в обговореннях з конструктивними коментарями та глибоким аналізом оптимальних методик та прийомів для вирішення проблем та прийняття рішень у нестандартних практико-орієнтованих ситуаціях; відповідь повно розкриває питання обліку та ідентифікацію хвороб рослин, особливостей їх розвитку відповідно агрокліматичних умов; з чітким формулюванням думок і аргументів.

* екзамен складається з 1-го теоретичного питання та 2-х практичних питань. Максимальні кількість балів за екзамен – 20.